

УДК 34.096(006.83.012.024)

**А.В. Клименко,**начальник відділу ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,  
ORCID ID 0000-0002-8806-8215,**Л.П. Вяткіна,**старший науковий співробітник ДНДІ МВС України, м. Київ, Україна,  
ORCID ID 0000-0003-2895-9398

## МАРКУВАННЯ ПІРОТЕХНІЧНИХ ВИРОБІВ ЯК ОBOB'ЯЗKOBA ВИМОГА ЇХ БЕЗПЕЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ

*Права споживачів належать до найголовніших соціальних прав громадян, захист яких покладено на державу. Піротехнічні вироби належать до категорії небезпечних видів продукції. У статті проведено аналіз маркування піротехнічних виробів як обов'язкової вимоги доступної інформації про продукцію для споживача. Визначено особливості маркування піротехнічних виробів залежно від рівня небезпеки та використання.*

**Ключові слова:** піротехнічні вироби, маркування, знак відповідності технічним регламентам, забезпечення безпеки.

*Права потребителей принадлежат к самым главным социальным правам граждан, защита которых положена на государство. Пиротехнические изделия относятся к категории опасных видов продукции. В статье проведен анализ маркировки пиротехнических изделий как обязательного требования доступной информации о продукции для потребителя. Определены особенности маркировки пиротехнических изделий в зависимости от уровня опасности и использования.*

**Ключевые слова:** пиротехнические изделия, маркировка, знак соответствия техническим регламентам, обеспечение безопасности.

Найвищою соціальною цінністю в Україні згідно з Конституцією є людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпека. До найголовніших соціальних прав громадян належать права споживачів, захист яких покладено на державу. Споживач під час придбання, замовлення або використання продукції, на території України має право на державний захист своїх прав, зокрема придбання продукції належної якості, безпечної для життя, здоров'я і навколишнього середовища.

Піротехнічні вироби – продукція, яка належить до категорії небезпечних.

Продукція, яка належить до категорії небезпечних, обов'язково має відповідати вимогам усіх чинних технічних регламентів, які застосовуються до такої продукції.

Відповідність введених в обіг, наданих на ринок або введених в експлуатацію в Україні піротехнічних виробів вимогам постанови Кабінету Міністрів України від 03 серпня 2011 року № 839 “Про затвердження Технічного регламенту піротехнічних виробів” (далі – технічний регламент), є обов'язковою.

Інформація про піротехнічний виріб, інструкція щодо застосування, вимоги щодо безпечного використання зазначені в маркуванні на продукцію.

Маркування є обов'язковою вимогою щодо безпечного використання піротехнічних виробів відповідно Технічного регламенту.

У статті наведено перелік основних вимог, які обов'язково має бути зазначено у маркуванні піротехнічних виробів, згідно з вимогами нормативно-правових документів.

Захист прав споживачів – це складова частина захисту прав людини [2].

Виходячи із принципу, закріпленого у ст. 3 Конституції України, про те, що людина, її життя і здоров'я, честь та гідність, недоторканність і безпека визнані в Україні найвищою соціальною цінністю, права споживачів належать до найголовніших соціальних прав громадян, захист яких покладено на державу [1].

Ці принципи конкретизовано в положеннях ст. 4 Закону України від 12.05.91 № 124-VIII “Про захист прав споживачів”, згідно з якою споживачі під час придбання, замовлення або використання продукції, яка реалізовується на території України, для задоволення своїх особистих потреб мають право на:

- 1) державний захист своїх прав;
- 2) належну якість продукції та обслуговування;
- 3) безпеку продукції;
- 4) необхідну, доступну, достовірну та своєчасну інформацію про продукцію, її кількість, якість, асортимент, а також про її виробника (виконавця, продавця) [2].

Цей перелік не є вичерпним, оскільки згідно з п. 2 ст. 4 “Інші права споживачів, що витікають з основних задекларованих прав, встановлені в низці статей Закону України “Про захист прав споживачів”, а також у постановах Кабінету Міністрів України, правилах і переліках, затверджених відповідними постановами, а також у наказах міністерств і відомств” [2].

Захист прав споживачів у сфері безпечності та якості продуктів, інформування про їх властивості, у тому числі маркування, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та якості продукції. Маркування – текст, умовні позначення або малюнок, нанесений на упаковку або товар, а також інші допоміжні засоби, призначені для ідентифікації товару або окремих його властивостей, доведення до споживача інформації про виробників, кількісних і якісних характеристик товару [2].

Піротехнічні вироби належать до сфери діяльності, щодо якої Міністерство внутрішніх справ України здійснює функції технічного регулювання згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1057 “Про визначення сфер діяльності, в яких центральні органи виконавчої влади здійснюють функції технічного регулювання” [4].

Піротехнічний виріб – виріб, призначений для створення світлового, іскрового, димового, звукового та/або змішаного ефекту шляхом горіння (вибуху піротехнічної суміші та/або вибухової речовини) [6].

Продукція, яка вводиться в обіг на ринку України, має бути безпечною, особливо, якщо продукція належить до категорії небезпечних і на неї розповсюджується дія технічного регламенту [2].

У статті 6 Закону України “Про захист прав споживачів” визначено право споживача на належну якість продукції, зокрема в розділі 3 зазначено, що вимоги

до продукції щодо її безпеки для життя, здоров'я і майна споживачів, а також навколишнього природного середовища встановлюються нормативно-правовими актами, в тому числі технічними регламентами [2].

Піротехнічні вироби підлягають оцінці відповідності Технічному регламенту піротехнічних виробів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2011 року № 839 [6].

Оцінювання маркування піротехнічних виробів нормативним документом є однією з обов'язкових вимог безпеки, що проводить призначений орган з оцінки відповідності Державного науково-дослідного інституту Міністерства внутрішніх справ України (ООВ ДНДІ МВС України) [8].

Перелік вимог до маркування піротехнічних виробів відповідно до Технічного регламенту піротехнічних виробів містить:

- найменування та адресу виробника піротехнічного виробу або в разі, коли виробник не зареєстрований на території України, також найменування та адресу уповноваженого ним представника резидента України;
- найменування та тип піротехнічного виробу;
- вікові обмеження;
- клас піротехнічного виробу;
- інструкцію щодо використання та зберігання піротехнічного виробу;
- місяць та рік виготовлення піротехнічного виробу;
- строк зберігання піротехнічного виробу;
- радіус небезпечної зони дії піротехнічного виробу;
- вага піротехнічної суміші та/або вибухової речовини [6].

Маркування феєрверків (феєрверочних виробів) і сценічних піротехнічних виробів додатково містить такі відомості:

- для феєрверків (феєрверочних виробів) класу 1 і сценічних піротехнічних виробів класу T1 – радіус небезпечної зони дії піротехнічного виробу та в разі потреби попередження щодо використання виключно на відкритому просторі;
- для феєрверків (феєрверочних виробів) класів 2 і 3 – радіус небезпечної зони дії піротехнічного виробу та попередження щодо використання виключно на відкритому просторі;
- для феєрверків (феєрверочних виробів) класу 4 і сценічних піротехнічних виробів класу T2 – радіус небезпечної зони дії піротехнічного виробу та попередження щодо використання виключно особами зі спеціальною підготовкою.

Якщо на феєрверку (феєрверочному виробі) і сценічному піротехнічному виробі недостатньо місця для нанесення маркування, маркування наноситься на найменшій одиниці пакування такого виробу.

Маркування піротехнічних виробів, призначених для транспортних засобів, має містити такі відомості:

- найменування виробника піротехнічного виробу або уповноваженого ним представника – резидента України;
- найменування та тип піротехнічного виробу;
- клас піротехнічного виробу;
- строк зберігання піротехнічного виробу;
- інструкція щодо безпечного використання та зберігання піротехнічного виробу;
- місяць та рік виготовлення піротехнічного виробу [6].

Якщо на піротехнічному виробі, призначеному для транспортних засобів, недостатньо місця для нанесення маркування, маркування наноситься на його пакування [6].

Також мінімальні вимоги до маркування піротехнічних виробів встановлено в ДСТУ EN 15947-3:2014 Піротехнічні вироби. Феєрверки 1-го, 2-го та 3-го класу. Частина 3. Мінімальні вимоги до маркування [7], а саме:

#### **Тип феєрверка, клас та реєстраційний номер.**

Тип феєрверка має бути позначено великими літерами. Якщо додатково до назви типу використовують назву виробу, вона не має суперечити головному ефекту відповідного типу феєрверка або збігатися з назвою іншого типу феєрверка. Клас феєрверка має бути позначено великими літерами, наприклад “КЛАС 2” або “КЛ 2”. Реєстраційний номер для відстеження продукції має бути зазначено так: XXXX-YY-ZZZZ, де XXXX – ідентифікаційний номер призначеного органу, що видав сертифікат; YY – скорочене позначення класу феєрверка (F1, F2 або F3 для класів 1, 2 або 3 відповідно); ZZZZ – поточний номер, який використовує уповноважений орган.

#### **Мінімальні вікові обмеження користувачів**

Мінімальні вікові обмеження користувачів, що застосовуються в країні, в якій заплановано роздрібний продаж феєрверків, має бути чітко зазначено на етикетці. Наступні обмеження мінімального віку застосовують, якщо держава-член не збільшує цих вікових обмежень відповідно до другого пункту статті 7 Директиви 2007/23/ЕС.

Застосовують такі мінімальні вікові обмеження:

клас 1 – 12 років;

клас 2 – 16 років;

клас 3 – 18 років.

#### **Нетто вибухової речовини**

У маркуванні має бути зазначено нетто вибухової речовини феєрверка.

Для феєрверків, у яких наявність споживчої тари є обов'язковою, загальне нетто вибухової речовини виробів у споживчій тарі має бути наведено на споживчій тарі [7].

У маркуванні для позначення нетто вибухової речовини може бути використано скорочення (NEC) [7].

#### **Рік виготовлення**

Для феєрверків класу 3 рік виготовлення має бути чітко зазначено в правому нижньому куті етикетки або чотирма, або двома цифрами, наприклад, “2010” або “10”.

В Україні згідно з Технічним регламентом піротехнічних виробів у маркуванні має бути зазначено місяць та рік виготовлення феєрверка (для всіх класів феєрверків) [7].

#### **Інформація щодо безпеки**

У маркуванні має бути зазначено, принаймні, інформацію щодо безпеки (див. зразок маркування піротехнічного виробу) – в логічній послідовності відповідно до типу феєрверка. За необхідності зазначену вище інформацію може бути доповнено.

Інформацію щодо безпеки має бути виділено жирним шрифтом або іншим чином [7].

**Вимоги до друку маркування**

Маркування має бути чітким, легким для читання, незмивним та контрастним щодо кольору фону [7].

Знак відповідності технічним регламентам (далі – знак відповідності) наноситься на піротехнічний виріб відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 року № 1184 “Про затвердження форми, опису знака відповідності технічним регламентам, правил та умов його нанесення” або на табличку з технічними даними таким чином, щоб він був видимим, розбірливим і незмивним. У разі коли це є неможливим або невиправданим через характер продукції, знак відповідності наноситься на пакування та на супровідні документи, якщо такі документи передбачені відповідним технічним регламентом [5].

**Знак відповідності наноситься перед введенням продукції в обіг.**

Знак відповідності супроводжується ідентифікаційним номером призначеного органу з оцінки відповідності (рис. 1), якщо такий орган був залучений на етапі контролю виробництва, у форматі UA.TR.YYY, де:

UA – умовне позначення України латинськими літерами;

TR – умовне позначення, яке означає, що орган з оцінки відповідності призначено на виконання робіт з оцінки відповідності вимогам технічних регламентів;

YYY – ідентифікаційний номер призначеного органу з оцінки відповідності.

Ідентифікаційний номер призначеного органу з оцінки відповідності наноситься таким органом або за його вказівкою виробником чи уповноваженим представником [5].



Рис. 1. Знак відповідності технічному регламенту з ідентифікаційним номером, призначеним ООВ ДНДІ МВС України

Знак відповідності технічним регламентам має наноситися лише на продукцію, для якої його нанесення передбачене конкретними технічними регламентами, та не повинен наноситися на будь-яку іншу продукцію.

Виробник шляхом нанесення знака відповідності технічним регламентам ним самим або його уповноваженим представником вказує на те, що він бере на себе відповідальність за відповідність продукції всім вимогам, які застосовуються до зазначеної продукції та визначені у відповідних технічних регламентах, якими передбачене нанесення знака відповідності технічним регламентам.

Нанесення на продукцію інших маркувань, знаків або написів, які можуть вводити в оману третіх осіб щодо значення чи форми знака відповідності технічним регламентам, забороняється. Будь-яке інше маркування може бути нанесене на продукцію за умови, що це не вплине негативно на видимість, розбірливість та значення знака відповідності технічним регламентам.

Знак відповідності технічним регламентам має бути єдиним маркуванням, що засвідчує відповідність продукції вимогам, які застосовуються до зазначеної продукції та визначені у відповідних технічних регламентах, якими передбачене нанесення знака відповідності технічним регламентам.

### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Відомості Верховної України. 1996 № 30. Ст. 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.03.2019).
2. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.91 № 124-VIII. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР). 1991. № 30. Ст. 379.
3. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15.05.2015 № 124-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2015. № 14. Ст. 96. (дата звернення: 06.03.2019).
4. Про визначення сфер діяльності, в яких центральні органи виконавчої влади здійснюють функції технічного регулювання: постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1057. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-2015> (дата звернення: 18.03.2019).
5. Про затвердження форми, опису знака відповідності технічним регламентам, правил та умов його нанесення: постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1184. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1184-2015-p> (дата звернення: 25.03.2019).
6. Про затвердження Технічного регламенту піротехнічних виробів: постанова Кабінету Міністрів України від 03 серпня 2011 року № 839. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/839-2011> (дата звернення: 25.03.2019).
7. ДСТУ EN 15947-3:2014 Піротехнічні вироби. Феєрверки 1-го, 2-го та 3-го класу. Частина 3. Мінімальні вимоги до маркування, який відповідає EN 15947-3:2010 Pyrotechnic articles. Fireworks, Categories 1, 2, and 3–Part 3: Minimum labeling requirements. Київ: ДП “УкрНДНЦ”, 2016.
8. Про призначення органів з оцінки відповідності продукції вимогам технічних регламентів: наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 23 березня 2012 р. № 385. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=10f8850c-347e-43c9-a87a-b11a4787cddf&tag=TekhnichniReglamenty> (дата звернення: 18.03.2019).

### REFERENCE

1. Konstytutsia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. “The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated June 28, 1996 No. 254k / 96-BP”. Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996 No. 30. Art. 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (date of application: 15.03.2019) [in Ukrainian].
2. Pro zakhyst prav spozhyvachiv: Zakon Ukrainy vid 12.05.91 № 124-VIII. “On Protection of Consumer Rights: Law of Ukraine dated May 12, 1991 No. 124-VIII”. Information from the Verkhovna Rada of the Ukrainian SSR (IVR). 1991. No. 30. 379 p. [in Ukrainian].
3. Pro tekhnichni rehlymenty ta otsinku vidpovidnosti: Zakon Ukrainy vid 15.05.2015 № 124-VIII. “On Technical Regulations and Conformity Assessment: Law of Ukraine dated 15.05.2015 No. 124-VIII”. Information from the Verkhovna Rada (IVR). 2015. No. 14. 96 p. (date of application: 06.03.2019) [in Ukrainian].
4. Pro vyznachennia sfer diialnosti, v yakykh tsentralni orhany vykonavchoi vlady zdiisniuiut funktsii tekhnichnoho rehuliuвання. “On the definition of spheres of activity in which central executive authorities perform functions of technical regulation: the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine” dated December 16, 2015, No. 1057. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-2015> (date of application: 18.03.2019) [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennia formy, opysu znaka vidpovidnosti tekhnichnym rehlymentam, pravyl ta umov yoho nanesennia: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. “About the approval of the form, the description of the mark of conformity with the technical regulations, the rules and conditions for its

application: the Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine” dated December 30, 2015, No. 1184. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1184-2015-p> (date of application: 25.03.2019) [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennia Tekhnichnoho rehlementu pirotekhnichnykh vyrobiv. “About the approval of the Technical Regulations for pyrotechnic articles: Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine” dated August 3, 2011 No. 839. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/839-2011> (date of application: 25.03.2019) [in Ukrainian].

7. DSTU EN 15947-3:2014 Pirotekhnichni vyroby. Feyerverky 1-ho, 2-ho ta 3-ho klasu. Chastyna 3. Minimalni vymohy do markuvannia, yakyi vidpovidaie EN 15947-3:2010. “Pyrotechnic articles. Fireworks, Categories 1, 2, and 3–Part 3: Minimum labeling requirements”. Kyiv: UkrNDNC, 2016 [in Ukrainian].

8. Pro pryznachennia orhaniv z otsinky vidpovidnosti produktsii vymoham tekhnichnykh rehlementiv. “On the appointment of bodies for assessing the conformity of products to the requirements of technical regulations: Order of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine” dated March 23, 2012 No. 385. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=10f8850c-347e-43c9-a87a-b11a4787cdfd&tag=TekhnichniReglamenti> (date of application: 18.03.2019) [in Ukrainian].

UDC 34.096(006.83.012.024)

**A.V. Klymenko,**

Head of the Department, State Research Institute MIA Ukraine,  
Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0002-8806-8215,

**L.P. Viatkina,**

Senior Researcher, State Research Institute MIA Ukraine,  
Kyiv, Ukraine,

ORCID ID 0000-0003-2895-9398

### MARKING OF PYROTECHNIC PRODUCTS AS A MANDATORY REQUIREMENT FOR THEIR SAFE USE

According to the Constitution, the human being, his life and health, honor and dignity, inviolability and security are of the highest social value in Ukraine.

Consumer rights are among the most important social rights of citizens, whose protection is vested in the State.

The consumer at acquisition, the order or use of production in territory of Ukraine has the right to the state protection of the rights, in particular acquisition of production of proper quality safe for a life, health and environment.

Pyrotechnic products are classified as hazardous. Products that are classified as hazardous must comply with the requirements of all current technical regulations applicable to such products.

Compliance of the recycled, marketed or commissioned pyrotechnic products in Ukraine with the requirements of the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 03, 2011 No. 839 “On Approval of the Technical Regulation of Pyrotechnic Products” (hereinafter referred to as the technical regulation) is mandatory.

Information about the pyrotechnic product, instructions for use, safety requirements specified in the product label. Marking is a mandatory requirement for safe use of pyrotechnic products in accordance with the Technical Regulations.

The article contains a list of basic requirements that must be specified in the marking of pyrotechnic products, in accordance with the requirements of regulatory documents. A sample marking of fireworks is given.

**Keywords:** pyrotechnic products, marking, sign of compliance with technical regulations, safety assurance.

Отримано 10.04.2019

Рецензент Марченко О.С., к.т.н.